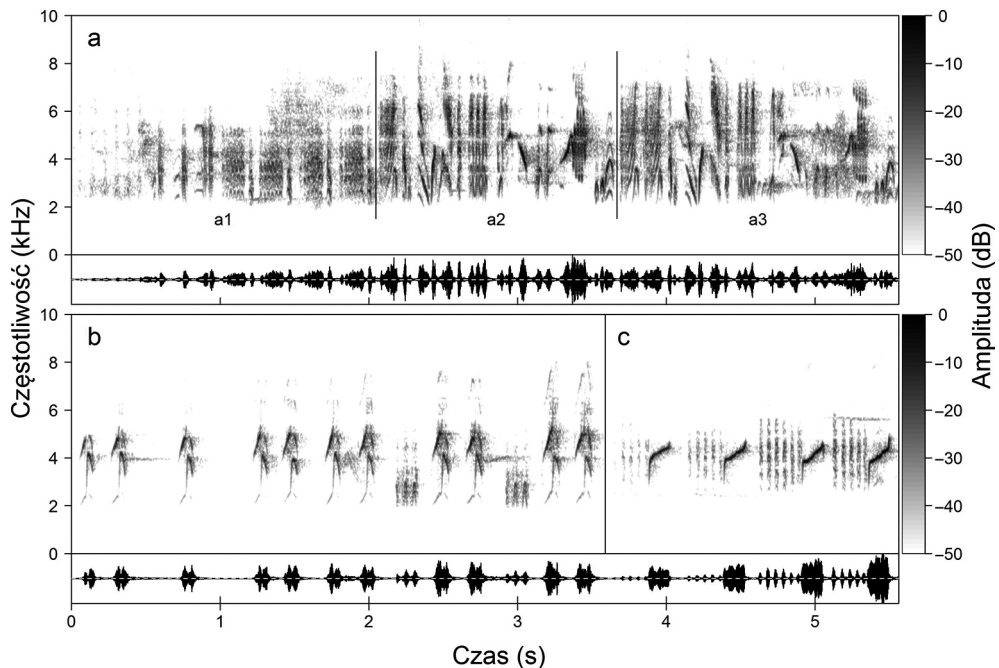

Trzecie stwierdzenie zaganiacza szczebiotliwego *Hippolais polyglotta* w Polsce

Dnia 22.05.2016 w okolicach wsi Dobramyśl (pow. leszczyński, woj. wielkopolskie) stwierdziłem obecność zaganiacza szczebiotliwego *Hippolais polyglotta*. Aktywnego głośowo samca usłyszałem około godziny 8:30 w trakcie nagrywania śpiewających ortolanów *Emberiza hortulana*. Ptak żerował w koronach wysokich dębów *Quercus* sp., przy północnym skraju śródpolnego lasu rosnącego przy drodze krajowej nr 12 (N 51.863735, E 16.731155). Podczas bardzo krótkiej obserwacji wizualnej zdołałem jedynie zauważyć, że sylwetką i ubarwieniem przypominał zaganiacza zwyczajnego *H. icterina*. Oznaczenia gatunku dokonałem na podstawie charakterystyki śpiewu. Po około 8 minutach od wykrycia ptak przemieścił się do wnętrza lasu, gdzie nie byłem w stanie go już odnaleźć, także podczas kolejnych wizyt w tym miejscu. Dokumentacyjne nagranie śpiewu zaganiacza (www.xeno-canto.org/322097) wykonałem przy użyciu rejestratora cyfrowego Marantz PMD-661 oraz mikrofonu typu parabola Telinga Pro 7. Na podstawie zgromadzonego materiału dźwiękowego obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej

Rys. 1. Trzy przykładowe wokalizacje stwierdzonego zaganiacza szczebiotliwego *Hippolais polyglotta*. Spektrogram a) przedstawia na osi czasu (s) i częstotliwości (kHz) piosenkę składającą się z frazy początkowej (a1) oraz 2 zwrotek (a2 i a3). Spektrogramy b) i c) to wokalizacje zbudowane z powtarzanych sylab różnego typu. Panele po prawej stronie spektrogramów pokazują względną skalę natężenia sygnału w decybelach, a oscylogramy poniżej obwiednię amplitudy

Fig. 1. Three vocalisations of the recorded Melodious Warbler are presented (X axis – time (s), Y axis – frequency (kHz)). The spectrogram a) shows a song consisting of an initial phrase (a1) and two strophes (a2 and a3). Spectrograms b) and c) present vocalisations consisting of repeated syllables of a different type. Panels on the right show relative scale of the signal intensity in decibels, and oscillograms (below) refer to the signal amplitude spectrum envelope

jako trzecie stwierdzenie zaganiacza szczebiotliwego w Polsce (Komisja Faunistyczna 2017).

Z uwagi na odległość do ptaka oraz to, że w trakcie obserwacji żerował cały czas w gęstej roślinności, nie zaobserwowałem żadnych cech diagnostycznych, które pozwoliłyby wykluczyć zaganiacza zwyczajnego. Jedynymi zaobserwowanymi cechami wyglądu ptaka były pokrzewkowata sylwetka oraz zielonkawy wierzch ciała i głowy, a także żółtawe gardło, pierś oraz brzuch.

Cechą diagnostyczną opisywanego zaganiacza, która zwróciła moją uwagę w terenie, był śpiew. Na nagraniu wykonanym w terenie wyróżniono 13 wokalizacji (łącznie 81,7 s) o średniej długości 6,3 s (0,8–29,5 s), wydawanych w kilkudziesięciosiekundowych odstępach. Zdecydowaną większość (N=11) stanowiły piosenki złożone z względnie stałej frazy początkowej (ryc. 1: a1) oraz różnej liczby zwrotek (rys. 1: a2 i a3). W przeciwieństwie do zaganiacza zwyczajnego, którego piosenka zbudowana jest z powtórzeń sylab (np. aaabbbcccddeeee), słyszany śpiew charakteryzował się występowaniem zwrotek składających się z powtarzanych w tej samej kolejności sylab (np. abcdeabcdeabcde). Poszczególne sylaby stanowiły różnego rodzaju cmoknięcia, zgrzyty i gwizdy z elementami harmonicznymi, a śpiew ogółem był bardzo energiczny i charakteryzował się wysokim tempem, porównywalnym z tempem śpiewu łożówki *Acrocephalus palustris*.

Areał lęgowy zaganiacza szczebiotliwego obejmuje obszar od Półwyspu Iberyjskiego, przez Francję po południową Belgię i południowo-zachodnie Niemcy, Szwajcarię, a także Włochy, Słowenię i Chorwację. Gatunek ten gniazduje też w północnej Afryce od Maroka po Tunezję. Jego zimowiska rozciągają się od Gambii i Senegalu po zachodni i północno-zachodni Kamerun (Cramp 1998). Poza obszarem gniazdowania, a więc w północnej i wschodniej Europie, zaganiacz szczebiotliwy pojawia się jedynie sporadycznie. Dotychczas został stwierdzony tylko w Danii (7 razy; SU-rapport 2013), Szwecji (5 razy do roku 2018; BirdLife Sverige 2018), Norwegii (7 razy; Olsen et al. 2016) oraz jeden raz w XIX w. w Czechach (Faunistická komise ČSO 2019). Pierwszego stwierdzenia zaganiacza szczebiotliwego w Polsce dokonano 13.05.1986 roku w Białowieży, gdzie obserwowano śpiewającego samca (Lontkowski 1986). Drugi krajowy zaganiacz szczebiotliwy został natomiast schwytany 14.05.2005 w okolicy Darłówka (pow. sławieński, woj. zachodniopomorskie) w ramach prac terenowych Akcji Bałtyckiej (Stępniewski & Stępniewska 2015).

Summary: Third record of the Melodious Warbler *Hippolais polygotta* in Poland. On 22 May 2016 a male Melodious Warbler was briefly seen, heard and recorded in an agricultural landscape near Dobramyśl in Wielkopolska region. Description of the bird and the analysis of vocalization is given, and the occurrence of the species in northern Europe is discussed. This observation was the third record for Poland, accepted by the Polish Avifaunistic Commission.

Literatura

- BirdLife Sverige 2018: Sverige Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige. Raritetskommittén (Rk). Raritetskatalogen: <http://birdlife.se/rk/raritetskatalogen>
- Cramp S. (ed.). 1998. The Complete Birds of the Western Palearctic on CD-ROM. Oxford University Press.
- Faunistická komise ČSO 2019. Ptáci ČR: <http://fkco.cz/fk/ptacivr.html>
- Komisja Faunistyczna. 2017. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2016. Orn. Pol. 58: 83–116.
- Lontkowski J. 1988. Zaganiacz szczebiotliwy (*Hippolais polyglotta*), nowy gatunek w awifaunie Polski. Not. Orn. 29: 206–212.

- Olsen T.A., Heggland H., Mjølhus K., Rix S., Tveit B.O., Egeland Ø., Heggøy O. 2016. Sjeldne fugler i Norge i 2013 og 2014. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomite for fugl (NSKF). Fugleåret 3: 4–69.
- Stępniewski K., Stępniewska K. 2015. Rzadkie gatunki ptaków stwierdzone na Akcji bałtyckiej w latach 1960-2012. Ptaki Pomorza, 5: 79–99.
- SU-rapport 2013: Ortvad, T.E., S.S. Christiansen, S. Klein, A.B. Kristensen, K. Pedersen & R. Strack 2014: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2013. Fugleåret 2013: 114–139.

Paweł Szymański

Zakład Ekologii Behawioralnej, Instytut Biologii Środowiska UAM
Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań
paweelszymanski@gmail.com